

Οι διαπραγματεύσεις ΗΠΑ – Ιράν και η Ευρώπη **Βασίλης Μούτσογλου, Πληρεξούσιος Υπουργός Α.ε.τ.**

Οι ευρωπαϊκές χώρες και η ΕΕ εμφανίζονται από αδιάφορες μέχρι ουδέτερες στις συζητήσεις – διαπραγματεύσεις που γίνονται μεταξύ των ΗΠΑ και του Ιράν. Ωστόσο, αυτά που συζητούνται δεν είναι διμερή θέματα μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων, αλλά αφορούν το σύνολο της διεθνούς κοινότητας, και αποτελούν θέματα διεθνούς δικαίου.

Η αναφορά γίνεται καταρχάς για τα Στενά του Ορμούζ. Το άρθρο 37 της Σύμβασης των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας ορίζει τα στενά διεθνούς ναυσιπλοΐας, ως τα στενά μεταξύ ενός τμήματος ανοικτής θάλασσας ή αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και ενός άλλου τμήματος ανοικτής θάλασσας ή αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Σύμφωνα με το άρθρο 38, στα εν λόγω στενά όλα τα πλοία και αεροσκάφη απολαύουν του δικαιώματος πλου διέλευσης το οποίο ασκείται ακωλύτως. Το Ιράν υπέγραψε τη Συνθήκη UNCLOS αν και δεν την επικύρωσε. Οι ΗΠΑ δεν την έχουν υπογράψει, όμως φαίνεται να τηρούν τις αρχές της. Η Συνθήκη έχει πλέον ισχύ εθιμικού δικαίου, οι δύο χώρες επωφελούνται από τα άρθρα της και επομένως υποχρεούνται να τη σέβονται. Σύμφωνα με τα άρθρα της Συνθήκης, στα Στενά του Ορμούζ, όλα τα πλοία και αεροσκάφη έχουν δικαίωμα ελεύθερης διέλευσης χωρίς επιβολή δασμών ή υποχρεωτικών υπηρεσιών. Το διεθνές αυτό δικαίωμα δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν.

Οι ευρωπαϊκές χώρες αναφέρθηκαν μεν γενικά στην αρχή της ελεύθερης διέλευσης χωρίς όμως να επισημαίνουν το παράνομο του ιρανικού αιτήματος για επιβολή τελών διέλευσης ή άλλων οικονομικών επιβαρύνσεων. Αντιθέτως, ορισμένες χώρες επιδεικνύουν ελαστικότητα επί του ζητήματος. Δεδομένου ότι όλες οι χώρες της ΕΕ έχουν επικυρώσει τη συνθήκη UNCLOS, θα έπρεπε να υπάρξει αυστηρή δήλωση εκ μέρους της Ένωσης ότι το Ιράν δεν έχει δικαίωμα να ζητεί περιορισμούς διέλευσης στα Στενά του Ορμούζ και ότι η Ευρώπη συντάσσεται με τις ΗΠΑ στο θέμα αυτό.

Η Ευρώπη δεν μπορεί να επιδεικνύει αδιαφορία ούτε και στο θέμα των πυρηνικών ως προς τη διαπραγμάτευση μεταξύ Ιράν και ΗΠΑ. Όταν τον Ιούνιο 2025 οι ΗΠΑ και το Ισραήλ έπληξαν πυρηνικές εγκαταστάσεις στο Ιράν, η Τεχεράνη είχε αναστείλει τις διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ που στόχευαν στον περιορισμό του πυρηνικού προγράμματος της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Από τότε οι επιθεωρητές του ΔΟΑΕ δεν έχουν πρόσβαση στις πυρηνικές εγκαταστάσεις της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Η Γαλλία, η Βρετανία και η Γερμανία, η αποκαλούμενη ομάδα Ε3, μετά από συνομιλίες με τον ΥΠΕΞ του Ιράν Αραγκσί στην Ελβετία τον Αύγουστο 2025, ενεργοποίησαν τον μηχανισμό "snapback" που επιτρέπει την επιβολή κυρώσεων του ΟΗΕ στο Ιράν, με την

αιτιολογία ότι η Τεχεράνη δεν τήρησε τις δεσμεύσεις της σχετικά με το πυρηνικό της πρόγραμμα. Τα κράτη Ε3 αιτιολόγησαν την κίνηση τους με την ανησυχία ότι το Ιράν διαθέτει μεγάλα αποθέματα εμπλουτισμένου ουρανίου χωρίς "πολιτική και τεχνική αιτιολόγηση" και έχει αποφύγει την παρακολούθηση από τη Διεθνή Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ). Επισήμαναν ότι το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν αποτελεί σαφή απειλή για την παγκόσμια ειρήνη. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ επεσήμανε ότι μόλις το Ιράν αποκτήσει πυρηνική βόμβα θα την εξαπολύσει εναντίον του Ισραήλ, με αποτέλεσμα ένα πυρηνικό πόλεμο. Επομένως, η αφωνία των κρατών Ε3 στη συμφωνία που επεξεργάζονται οι ΗΠΑ και το Ιράν, φαίνεται σήμερα αδικαιολόγητη.

Γίνεται αντιληπτό για ποιους λόγους οι Ευρωπαίοι δεν θέλουν να εμφανίζονται ότι τίθενται στο πλευρό του Προέδρου των ΗΠΑ. Ωστόσο αυτό δεν μπορεί να γίνεται εις βάρος των συμφερόντων των κρατών-μελών.